

פר"ח מאחורי הסורגים

צילום אילוסטרציה: דבורה לאה יורקוביץ

ילדים אחרים. ילדי האסירים מושפעים מאוד ממאסרו של האב ולכן יש לחזק את הילד בתקופת משבר. בעקבות מאסר האב יש ילדים שמאבדים את הקשר עם האב וכועסים עליו מאוד. הילד נתון במערבולת רגשית חריפה ביותר.

כשהאב בכלא, הילד נתון במערבולת רגשית חריפה

היא אחת מארבע הבנות במכללת "בית רבקה" המשתתפות בפרוייקט פר"ח לילדי אסירים. המשימה אינה קלה כלל וכלל, אין ספק שחונכות מעין זו היא מיוחדת במינה, מקצת מבעיותיהם של הילדים דומות לבעיותיהם של

לאסירים, המרצים את עונשם בבתי-הכלא, יש ילדים, וגם עליהם עוברת תקופה קשה ♦ נוסף על עצם הסבל בשל מאסרו של האב, הם סופגים עלבונות מהחברה ונושאים על גבם את החרפה ♦ תלמידות "בית רבקה" מאמצות, במסגרת פרויקט פר"ח, כמה מהילדים האלה ♦ הפעילות עם הילדים כוללת גם ביקור בבית-הכלא

מאת גיטי רבינוביץ

"אני אוהב את אבא שלי ומכבד אותו למרות שיתכן כי טעה ועשה מעשה שבגללו קיבל עונש. המאסר שהוטל על אבא, גורם סבל לאמא שלי ולי... " - כך כותב גידי, בן לאב אסיר. ועוד הוא כותב: "קשה לי מאוד להתרכז בלימודים, משום שכל הזמן אני חושב על אבא שלי ועל מה שקורה לו בבית הסוהר. נוסף לכל זאת, הילדים בשכונה ובבית הספר אינם מתחברים איתי כבעבר והם מטרידים אותי בגלל שאבא שלי אסור בכלא..."

גידי הוא אחד מאותם ילדי אסירים החיים במציאות קשה ושונה כל כך מכל ילד רגיל. הוא אחד מאותם ילדים המשלמים תשלום מלא וכבד על מעשי אבותיהם.

שרה ה' (שרי), תלמידה בבית רבקה, החליטה לגשת לתחום המרתיע של פרויקט פר"ח לילדי אסירים. "נפגשתי עם רכות פר"ח כדי לחנוך ילד רגיל במסגרת הפרוייקט", מספרת שרי, "אך דבר אחד לא ידעתי: הרכות הייתה אחראית על ילדי אסירים. בראיון הראשון איתה, הייתי המומה ונדהמת, היא פנתה אלי ישירות: את בפרוייקט של ילדי אסירים, איך את מקבלת את הרעיון?"

שרי חששה לסרב, היא רצתה מאוד לחנוך ילד בפרוייקט, לכן לקחה זאת כאתגר, אך סערת רגשות התחוללה בתוך ליבה. היא נפלה למציאות זרה ולא מוכרת, לעולם בעל קונוטציה שלילית, היא פחדה רק לשמע המילים "ילדי אסירים".

עם כל זאת, היא נסכה בליבה ביטחון בה' ואכן

היעדרות האב יוצרת תחושה של הלם, פחדים, חוסר ביטחון עצמי וחרדות, ולכן על החונכות לחזק את הילדים, לעודד ולשקם בחברה שדוחה אותם ויוצרת להם סטיגמות.

החוויה קשה מאוד וכפי שמעידה ילדה לאב אסיר: "מה קורה איתי בשכונת המגורים? הילדים זורקים עלי אבנים, מחרימים אותי מכל פעילות חברתית וקוראים אחרי קריאות גנאי. אין לי חיים בשכונה. האמהות אוסרות על הילדים לשחק איתי. הדלתות נסגרות בפני. אני מנוודה".

החברה התחילה להציק

שרי קיבלה ילדה חמודה מאוד בכיתה ה', שלולא פשיעתו של האב הייתה יכולה לשגשג ולפרוח. המשפחה, משפחה טובה ומבוססת. שני ההורים עבדו והשתכרו יפה. חיו ברמה ממוצעת והסתדרו היטב בחברה. ההורים דאגו לחמשת ילדיהם, פיתחו אותם, העניקו להם, ונראה היה כי הכל זורם על מי מנוחות. עד פשיעתו של האב.

יום אחד נקלע האב לפשע קבוצתי ומצא עצמו בכלא מעשיהו. המשפחה התקשתה לקבל את שארע. מאסרו של האב יצר חלל שערער את כל חיי המשפחה, ונוצר צורך להתמודד עם מצב חדש

"המחזה שנגלה לעינינו היה נורא, המקום נראה זוועה, אסירים ישבו בפינות המסדרון שרויים בדיכאון והתבטלו"

החברה החלה להציק. הילדים פחדו לצאת מהבית, והאם, שהודקנה באחת, הפכה להיות אב ואם גם יחד. הם היו זקוקים לגורם שיתמוך בהם. בשנה שעברה הופנה אחד הילדים לפרוייקט, והשנה שרי חונכת את הילדה בת העשר פעמיים בשבוע, כמו פר"ח רגיל. הילדה נבונה מאוד. האב כבר יושב בכלא שנתיים, והשנה מרצה את שנתו האחרונה. לילדים קשה. הם מקנאים מאוד באחותם, אך אין אפשרות לחנוך באותה שנה יותר מילד אחד במשפחה. החניכה של שרי משתפת פעולה ומחכה בכל פעם מחדש לבואה של שרי. בגלל מאסרו של האב הידרדרה הילדה בלימודים. הדימוי העצמי שלה נפגע וחסרה לה מאוד דמותו של האב. הילדה מאושרת שניתנה לה אפשרות להתקדם בעזרת חונכת, אך אינה מעוניינת שמורתה תדע מכך. פחד מסטיגמה חברתית.

"בחיים לא הייתי בבית-סוהר. בשבילי זה מקום איום"

ביקור בכלא עם הילדה

שרי נהנית מאוד, אך נתונה תמיד בחששות. לעיתים סביבת הבית אינה נוחה או ידוע לה על ביקור קרוב של האב בבית, ולכן היא נאלצת לבצע תמרונים, ולמצוא מקומות חלופים.

אחד האתגרים הקשים והמרתיעים ביותר בעבודת החונכות, הוא ביקור בבית הסוהר עם הילד. המטרה היא לשפר את הקשר עם האב (אם ישנו בכלל) או לבנות אותו מחדש.

כרקע, לפני תחילת העבודה עם ילדי האסירים נערך ביקור של החונכות עם הרכות בבית הסוהר כדי להכיר את המקום, לספוג אווירה, להיפגש עם האסירים ולהכיר את צורת החיים בכלא.

"פחדתי מאוד", מתוודה שרי, "בחיי לא הייתי בבית סוהר. כשבילי זה מקום מפחיד מאוד, איום

מה זה פר"ח?

פר"ח - פרוייקט חונכות. סטודנטים חונכים ילדים. מטרת הפרוייקט היא דו-סטריית: ילד הזקוק לתמיכה מסיבות שונות, מקבל חונך-סטודנט שמלווה אותו במשך השנה. החונך זוכה למילגה שנתית, בסכום של 43% משכר הלימוד.

הנהלת המכללה מעודדת מאוד את השתתפותן של התלמידות בפרוייקט פר"ח. לרשות חונכות פר"ח עומדת משקיה, שהוקמה על-ידי התלמידה מיכל נחשון. כמו-כן התלמידות מוזכות בקורס של שישים שעות שנתיות. הפרוייקט בהנחיית הגב' קטרבורסקי.

צילום אילוסטרציה: דבורה לאה יורקוביץ

ונורא, כמו בסיפורים". החונכות קיבלו הנחיות כיצד להתנהג בבית הסוהר, וכיצד לשמור על כללי בטיחות.

הם הגיעו לכלא איילון, הממוקם באזור רמלה לוד. המקום המסוגר והממוגן משרה מיד אווירה של אי-נעימות. לאחר בריקות קפדניות הורשו להיכנס פנימה.

בית הכלא גרוע משחשבה. הוא מיועד לכ-700 אסירים פליליים, ברמת ביטחון מירבית. בבית הכלא קיימים אגפים רבים, חלקם בעלי תנאים גרועים וחלקם בעלי תנאים טובים יותר.

המקום משרה דיכאון

הם התחילו את הסיור באגף הגרוע ביותר. "לפתע הרגשתי כפלנטה אחרת, במציאות שונה לגמרי, במקום של סורגים, אסירים וסוהרים", מספרת שרי, "קבלת הפנים שציפתה לנו לא היתה נעימה, בלשון המעטה. נכנסנו למסדרונות הכלא והמחזה שנגלה לעינינו היה נורא. המקום נראה זוועה. אסירים ישבו בפינות המסדרון, שרויים בדיכאון. נכנסנו גם לתוך חדרי אסירים. הם היו מעופשים, ועל הקירות המטונפים היו קשקושים. קבוצת החונכות מיהרה להסתלק מהמקום ולהמשיך לאגפים אנושיים יותר, והיו גם כאלה. הם מצאו שם אנשים עם רצון להשתקם, אסירים שעבדו והתפתחו. בעבורם הוקם בכלא מרכז חינוך גדול ובו כיתות השכלת יסוד, כיתת מחשבים וכן מופעל שם מערך חוגים. וכל זאת כדי שלאסירים תהיה מוטיבציה להשתפר ולהתפתח על מנת לפתוח דף אחר חדש לאחר שיחוררם מהכלא.

המשך בעמ' 14 ←

פר"ח מאחורי הסורגים

המשך מעמ' 9

הביקורים בכלא לא תמו. ביקור היכרות זה היה פתיחה לסירדה בת חמישה ביקורים אותם אמורה החונכת לבצע עם החניכה. "פחדתי מאוד מהביקורים, וניסיתי לדחות אותם, אך לא היה מנוס, הרכות לחצה", אומרת שרי. "וכך, עם כל החששות מהמפגש המחורש עם בית הסוהר, נאלצתי לקחת את הילדה לבקר את אביה".

כמה ימים קודם הביקור הכינה שרי את הילדה לקראתו, והפגינה שאננות. הילדה כבר פגשה קודם לכן את אביה בכלא, במסגרת משפחתית, אך עתה חששה מעט לפגשו לצד אדם חיצוני.

"נסעתי עם הילדה לכלא מעשיהו. כמשך הנסיעה הילדה מיטה לדבר. ניסיתי לדוכב אותה ושוחחתי איתה, אך היא הייתה מוטרתת ולחוצה. הגענו אל הכלא והילדה נדרכה. בעוברנו דרך השערים הילדה החלה אפילו להשתובב. השער של החצר בו מסתובבים האסירים נפתח והילדה הביטה אנה ואנה. "הנה אבא שלי, אני רואה אותך", קראה הילדה. לא הכרתי את האב וקיוויתי שהוא לא נראה כמו האסירים שראיתי בכלא איילון. האב התקרב לעברנו ואבן נגולה מעל ליבי. הוא היה נראה אנושי ואפילו אינטליגנטי. האב חיבק את הילדה והתעניין בשלומה: "מה אכלת היום, איך שאר הילדים, איך בבית הספר?". הוא היה מאופק ודיבר לעניין. קיוויתי שיום שיחוררו קרוב. הילדה הייתה נבוכה והחלה להיצמד אלי, כשאביה קרא לה היא רצתה אותי לידה. וכל שאלה שאביה שאל אותה היא חיכתה לאישורי, זאת למרות שניסיתי לתת לה להיות עם האב בלי שנוכחותי תפריע".

"הגענו לחדר פעילות גדול", ממשכה שרי. "היו שם ילדים רבים שהגיעו לבקר את אביהם עם החונכות. סביב כל שולחן ישבו אסיר, ילד, וחונכת. הייתה פעילות לקראת פורים, שרו שירים עם הילדים, הכינו כרזות ומסכות יפות ונערכו תחרויות כדי לקשר בין הצדדים. החניכה שלי שיתפה פעולה מאוד יפה, אך היה מקרה שהוכיח קרע רציני בין אב לבת. ילדה שצעקה על אביה וקראה לעברו קריאות גנאי. הסוהרים והנוכחים היו המומים והאב עמד נדהם וחסר אונים". לקראת סוף הביקור הרגישה שרי הקלה. את הפעילות המרתקת עם ילדי האסירים, מסכמת שרי במשפט אחד: "אין ספק שמעבר לשליחות החינוכית שאני עושה, אני מרגישה גם שליחות רוחנית מאין כמוה, לעזור לנשמה טהורה להתמודד עם הקשיים, בעזרת הכוח המעודד והמחוק שיש ביהדות ובחסידות".

נקודה למחשבה לכולנו.

מפנינים מכרה

המשך מעמ' 7

שבנו, וזה הפיצוי שלנו על המגבלות שמונעות מאיתנו לעשות דברים מסוימים.

"בשיעור אצלי לומדות בנות אינטליגנטיות בגילאי עשרים וחמש פלוס. הן עסוקות מדי בהשגת תארים מכדי לחשוב על הקמת בית. הקריירה מתנגשת עם טיפוח המשפחה. לכן אני עובדת אצל בעלי, וסדר העדיפויות ברור ושונה".

קל לדבר על אחרים, אבל גם אצלנו קיימת בעיה דומה, כשהלימודים לקראת B.A אקוויולנט נמשכים ארבע שנים.

"אני באמת קצת נגד זה. נכון שהרבי רצה שלבנות יהיו כלים כדי לעסוק בחינוך, ולצורך זה עליהן ללמוד ארבע שנים, אך חשוב שהדבר לא יבוא על חשבון הקמת בית וניהולו".

המושג "כבודה בת מלך פנימה" הפך לקלישאה. כיצד הופכים זאת למשהו עכשווי יותר?

"ככינוס השלוחות האחרון עלה הנושא לדיון. הביאו לכך דוגמה: בשולחן השבת הבעל אומר דבר-תורה. האישה מתערבת, כי גם היא יודעת משהו (היא מסרה שלושה שיעורים בשבוע האחרון), ולפתע היא בעצם מנהלת את שולחן השבת. בכך היא מורידה את ערכו של בעלה. לא ראוי להצדיק הכול בשם הפתיחות. צריך להחזיר את הערכים של פעם לבית". כשמדברים על "כל כבודה בת מלך פנימה" מיד עולה דמותה של הרבנית ע"ה. את, בתור קרובת משפחה ומקורבת לבית הרבי ודאי היה לך קשר מיוחד עם הרבנית. תוכלי לספר על כך?

"תמיד ידענו שהרבנית לא אוהבת חשיפה. בתור ילדים אף פעם לא סיפרנו שהיא צלצלה אלינו, או שהיינו אצלה. אני לא חושבת שרק בגלל שהיא לא פה אפשר לספר".

בכל זאת, הרבנית היא לנו מודל לחיקוי. מה ניתן ללמוד ממנה על דמותה של האישה היהודייה?

"בראש ובראשונה הרבנית מסרה את עצמה לבעלה-הרבי. תמיד חיכתה לו ועמדה לצידו בהתבטלות מוחלטת. הרבנית בשבילי היא סמל לצניעות, לא רק שלא חיפשה להתבלט, אלא אף סלדה מכל חשיפה. עם זאת, היא היתה מאוד גאה בבעלה-הרבי, ובשורשיה.

"תמיד גם היתה מכניסה את עצמה לנעליים של האחר. זוהי תכונה המאפיינת מאוד את האישה, היכולת להזדהות עם השני".

לסיכום, מה יש לך לומר לבנות המכללה?

"אנחנו צריכות להיות גאות שאנו חסידות חב"ד. הרבי נותן לנו את הכוחות, ויש לנו כמה להתגאות. כואב לי שהדרור הצעיר לא כל-כך מבין זאת. לא קל להיות חב"דניק. אף פעם לא היינו בין המקלים. מי שרואה את חב"ד כפשרה בין חרדים לדתיים-לאומיים, אינו מייצג אותנו. אנחנו ראשונים, חיל-חלוץ, וכל האחרים באים אחרינו".

החגים מזמנים פעילות עניפה. בפורים האחרון עזרו הבנות לשלוחים בהכנת מסיכות פורים המוניות לכל יהודי העיר. בחסון ערכו הבנות, עם ילדי בית-הספר, מסיבה ובה השתתפו אנשי הקהילה והורי הילדים. בקיב השתתפו במסיבת פורים 3000 יהודים. את המופע המרכזי הכינו ילדי בית-הספר בהדרכת הבנות, שדיווחו על הצלחה רבה. נוסף על כך נערכה מסיבת פורים לתשעים אנשי צוות בית-הספר. זו הייתה חוויה גדולה, וכפי שמעידה שרה ספיר: "אף פעם לא נהניתי כל-כך בפורים".

שננים יהודים

לבנות יש חוויות רבות הקשורות למגורים בעיר וזה. באחת מהן משתפת אותנו מינה קורץ מקיב: "לקראת השבת הראשונה בקיב נתקלנו בבעיה, בגלל דלת הכניסה לבניין, שנפתחת על-ידי אינטרקום חשמלי. פנינו לאחת השכנות, הגרה בקומה מתחתינו, בבקשה שתפתח לנו את הדלת בשעות שנודקק לכך. לאחר שיחה קצרה גילינו לתדהמתנו, שהשכנה היא לא פחות ולא יותר - יהודייה. שמחנו מאוד לגלות זאת וסיכמנו איתה שנבוא להדליק עמה נרות שבת. פנינו לשכנה נוספת, ולהפתעתנו הרבה התברר שגם היא יהודייה. מובן שאנו שומרות עמן על קשר רצוף וקבענו איתן. שיעור יהדות שבויע".

בצירה של השליחות יש רווח אישי נוסף. בדרך כלל מזדמן ביקור ב'ציוני' רבותינו נשיאנו, אם בליובאוויטש (הצמח-צדק והמהר"ש), אם בהאדיטש (רבנו הזקן) ובניעוץ (אדמו"ר האמצעי), ואם ברוסטוב (אדמו"ר הרש"ב). הנסיעה לליובאוויטש או להאדיטש ולניעוץ היא פרויקט מורכב ולא-פשוט, אבל השלוחות ברוסטוב יכולות להגיע ל'ציון' של אדמו"ר הרש"ב בנסיעה קצרה.

מספרות השליחות שהגיעו לרוסטוב: "מיד כשהגענו לרוסטוב הלכנו ל'ציון'. המקום נמצא בבית העלמין היהודי. כשהגענו, היה הכול מכוסה שלג. הכפור, השקט והדממה העניקו לנו את ההרגשה שאנו נמצאות בעולם אחר. אחרי שדפקנו בדלת, ניצבנו מול הציון, ואת התחושה הזאת לא נשכח לעולם. הרגשנו שהרבי מעניק לנו כוחות מיוחדים לשליחות וחשנו גאוה על כך שאנו נמצאות כאן בשליחות הרבי".

ואם רוצים הוכחה נוספת לכוחות המופלאים שהרבי מרעיף עלינו, אפשר להביט בשלוחות הללו ובהצלחה הבלתי-רגילה של פעילותן, ולחוש שוב, כפי ששרו חסידים במשך כל הדורות - "אשרינו מה טוב חלקנו".